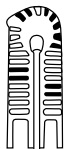

Fagplan historie

Indhold

Odense Friskole – Fagplan for Historie	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.
Formål	1
Fagets kerneområder	2
Fagets læseplan.....	2
3. - 5. klasse	2
Delmål efter 5. klasse	5
6.- 9. klasse	5
Slutmål efter 9. klasse	7
Vejledning	8
Historie- og kulturbevidsthed	9
Kronologi	9
Historiefagets særlige aktiviteter.....	9
Den historiske fortælling.....	9
Rekonstruktion af historiske redskaber og situationer	10
Oversigt over mulige museer og udstillingscentre	10
De historiske museer og centre i Odense og omegn giver gode muligheder for oplevelser, der kan bearbejdes i historieundervisningen. Her kan eleverne se originale genstande fra fortiden på nært hold.....	10
Historiefagets undervisningsmaterialer.....	11
Elevfremstillede materialer og produkter	11

Formål

Fagets kerneområder

Historiefagets kerneområder skal udvide elevernes horisont i tid og rum, samt stimulere deres evne til indlevelse i historien. Faget skal samtidig styrke elevernes fantasi, følelse og forstand i forbindelse med oplevelsen og arbejdet med historien. Faget tolker menneskers tanker og handlinger i et historisk perspektiv, hvor det beskriver og forklarer samfundsforhold og forandringerne i disse.

Historieundervisningens indhold tager sit udgangspunkt i en kronologisk gennemgang af først og fremmest Danmarks historie, men med inddragelse af Europas og Verdens historie.

I undervisningen indgår fortælling og kulturhistoriske bidrag i form af sange, malerier, historiske romaner m.v. Herudover er undervisningen bygget op omkring temaer og problemstillinger, hvor indholdet er knyttet til elevernes virkelighedsopfattelse og livsforståelse i nutiden. I forbindelse med temaundervisning skal denne altid sættes ind i en bredere historisk sammenhæng. Ligeledes skal der ved denne arbejdsform sikres en geografisk og kronologisk spredning.

Med varieret vægtning tages samspillet mellem individ, samfund og natur op til behandling. Eleverne skal herved erhverve indsigt i, hvorledes mennesker lever og virker under forskelligartede kultur- og naturforhold.

Fagets læseplan

For de mindre elever må fortællingen være det bærende element i undervisningen, mens der i de ældre klasser forventes en større grad af elevforberedelse.

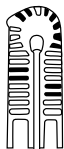
Historieundervisningen deles op i tre forløb:

- 3.-5. klasse: - fra de ældste tider til nutiden.
- 6.-8. klasse: fra de ældste tider til nutiden med inddragelse af historiske temaer.
- 9. klasse: temaundervisning.

3. - 5. klasse

Historieundervisningen for disse klassestrin er en gennemgang af fortrinsvis Danmarkshistorien fra istid til nutid. Undervisningens form må tage udgangspunkt i elevernes alder og nutidsforståelse. Fortællingen må være det centrale i undervisningen, men også billeder, skønlitteratur og sange kan inddrages. Det er vigtigt, at børnene får en oplevelse af og lyst til historie som fag.

I forbindelse med gennemgangen bør man på disse alderstrin inddrage historiske grundbegreber som magtfordeling, udvikling, interesse modsætninger og konflikter.

3. klasse- Danmarks oldtid (10.000 f. kr. - 800 e. kr.) og udblik til verden

De små fagbøger fra Gyldendal passer til følgende perioder og kan lånes på CFU som klassesæt. Jernalderlandsbyen kan besøges som afslutning på året.

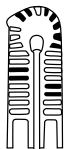
- Istiden (*kan ikke lånes som klassesæt*)
- Stenalderen; jæger- og bondestenalderen
- Bronzealderen
- Jernalderen – med inddragelse af moselig og mosefund

4. klasse - Vikingetid og middelalder (800 - 1500)

- Vikingerne hjemme og ude.
- Skibe, huse, trælle, kunst og religion.
- Togterne - hvorhen/hvorfor?
- Erik den Røde.
- Leif den Lykkelige.
- Gorm og Thyra.
- Ansgar og kristendommen.
- Harald Blåtand og Jellingstenene.
- Svend Tveskæg, Knud d. Store og England.
- Vikingetidens ophør - kirken som magtfaktor.
- Middelalder, kongemagt og herremænd. Bønder og byer.
- Borgerkrig og kongemord.
- Valdemarerne.
- Mordet i Finderup lade.
- Pantsætningen af landet.
- Den sorte død.
- Valdemar Atterdag og Margrethe d. 1., Kalmarunionen.
- Christian d. 2. og Det stockholmske Blodbad Udblik til verden.

Forslag til fortællinger i 4. klasse

- Angrebet på Lindisfarne Kloster 796
- Harald Blåtand - Poppo, Jellingstenen, Svend Tveskæg, Palnatoke, Haralds død 965
- Knud den Store og Danelagen 1014-1035
- Erik den Røde og Leif den Lykkelige – opdagelsen af Island/Grønland/Amerika 982-1000
- William Erobreren – Slaget ved Hastings, vikingetiden ender. 1066
- Knud den Hellige – mordet og helgenkåringen 1086
- Korstogene – 1.Korstog 1096
- Borgerkrig i Danmark – Svend, Knud og Valdemar 1131-1157
- Valdemarstiden – Absalon og Arkona, Jyske Lov 1168

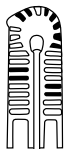
- Mordet på Erik Klipping 1286
- Kampen mod Hansastaterne – bortførelsen af Valdemar 1367-1370
- Den sorte død 1350
- Christian den 2 – Dyveke, Sigbrith, Stockholmske Blodbad 1521

5. klasse - Nyere tid (1500 - 1900)

- Nyt verdensbillede.
- Opdagelser.
- Trykkekunsten.
- Martin Luther.
- Grevens fejde og reformationen.
- Fæstebønder og herremænd.
- Christian d. 4. og trediveårskrigen.
- Svenskekrigene, Frederik d. 3., Corfitz Ulfeldt, Leonora Christine, Gøngerne.
- Adelen mister sin magt.
- Enevælde. Griffenfeld.
- Store Nordiske Krig.
- Tordenskjold.
- Landbrugsreformerne. Reventlowerne.
- Grundlov og folkestyre.
- Sønderjylland.
- Byer, jernbaner og industri. Udblik til verden.

Forslag til fortællinger i 5. klasse

- Gutenberg og trykkekunsten 1400-1468
- Christoffer Columbus – Opdagelsen af Amerika 1498
- Leonardo da Vinci – Renæssancen 1452-1519
- Martin Luther – tesaerne, fredløshed, oversættelsen af bibelen 1517
- Grevens Fejde – Skipper Klement 1534-1536
- Reformationen 1536
- Christian den 4 – Hans byggerier, hans krige, hans kvinder
- Frederik den 3 – Københavns belejring, Svenskekrigene
- Tordenskjold 1690-1730
- Reventlowerne – Stavnsbåndets ophævelse 1700-1850
- Dampmaskinen og jernbanen – industrialiseringen 1769
- Den franske revolution 1789-1799
- Napoleonskrigene 1804-1815
- Grundloven 1849
- Koloniseringen 1763-1914

Delmål efter 5. klasse

Historieundervisningen skal efter femte klassestrin lede frem mod, at eleverne i kraft af de gode historiefortællinger er blevet nysgerrige og forundrede over menneskets fortid. De skal have opnået en oplevelse af, at de selv er, såvel historieskabte, som historieskabende.

Eleverne skal have en forståelse for kronologi. Denne er opnået gennem arbejdet med og fortællingerne om Danmarks historie fra de ældste tider frem til vores egen tid med relevant inddragelse af Verdenshistorien. Eleverne skal have opnået en forståelse for kampen om magten i samfundet og dennes betydning for udviklingen. Ligeledes skal de have en forståelse for, hvad udvikling af teknologi og de store opdagelsesrejser har betydet i historisk sammenhæng. Begreber som reformation og renæssance og deres betydning for forandringerne og bruddet med middelaldertænkningen skal ligeledes være på plads.

6.- 9. klasse

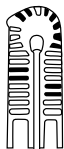
Undervisningen på disse alderstrin er en gennemgang af Danmarkshistorien fra istid til nutid. Eleverne skal nu arbejde mere selvstændigt med perioden. Fortællingen skal stadig indgå i undervisningen, men det er vigtigt, at eleverne bliver fortrolige med læsning af historisk litteratur og gradvist lærer at opstille historiske problemstillinger. I gennemgangen lægges der vægt på en større grad af udblik til omverdenen og til en mere grundig behandling af magtforhold, økonomi og konfliktårsager. En sammenligning af fortidens og nutidens samfundsstukturer kan danne grundlag for gode samtaler i undervisningen.

6. klasse - Fra oldtid til Valdemar Sejr (10.000 f.kr - 1250 e.kr)

- Repetition af: Istiden, Stenalderen, Bronzealderen og Jernalderen

Udblik til verden:

- **Det gamle Egypten**
 - Tuth Ankh Amon – pyramiderne, balsameringer, gravrøvere, fundet af graven.
 - Slaget ved Thermopylæ, Leonidas – de 300 spartanere mod 100.000 persere
- **Romerriget**
 - Alexander den Store 336-323 f.Kr
 - Colosseum og Gladiatorerne – Spartacus 71 f.Kr 1300 f. kr 480 f.Kr
 - Krigen mellem Rom og Khartago – Hannibals Krigsefanter. 219-201 f.Kr.
 - Cæsar – Vizingorix nederlag til Cæsar, Cæsar og Rubicon, Magtkampen med Pompejus 58-49 f.Kr
 - Cæsar - Kleopatra og Cæsar, Mordet på Cæsar, Kleopatras selvmord. 48-44 f.Kr
 - Belejringen af Masada 71-72
 - Vesuvs udbrud og Pompejis ødelæggelse 79
- **Muhammeds liv**
 - Muhammed flygter til Medina, Mekka besejres, Muhammed dør

- **Store begivenheder**

- Leonardo da Vinci – Renæssancen 1452-1519
- Christoffer Columbus – Opdagelsen af Amerika 1498
- Napoleon og Napoleonskrigene 1804-1815
- Den franske revolution 1789-1799

7. klasse - fra Finderup til Folkestyre (1250 - 1849)

- Kampen mellem konge og kirke.
- Landet pantsættes.
- Økonomi og politik - Hansetæderne og Norden.
- Margrethe og Norden.
- Christian d. 2.
- Grevens fejde og reformationen. Hans Tausen.
- Christian d. 4.
- Religionskrig i Europa.
- Sverige som stormagt.
- Enevælden og embedsmandsstyre.
- Struense.
- Bønder og herremænd.
- Landboreformerne.
- Danmark og Napoleon.
- Slaget på Reden.
- Statsbankerot - tabet af Norge.
- Skolelov.
- Nationalisme og folkestyre.
- Udblik til verden: Verden bliver større, Columbus og det nye kontinent.
- Danmark og kolonierne, slaver. Frihed og revolution - Nordamerika og Frankrig

Der kan arbejdes med følgende temaer:

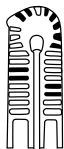
Frisk blod udefra - om indvandrere gennem tiderne. Det er nødvendigt at sejle - om handel og søfart gennem tiderne.

Online portal - historie:

Middelalderen, renæssancen, tidlig enevælde og sen enevælde

8. klasse - 1864 til 1945

- Dybbøl.
- Bønder og husmænd.
- Andelsbevægelsen.
- Industrialisering – arbejderne.

- De politiske partier.
- Parlamentarisme.
- Motorisering og elektrificering.
- "De brølende tyvere".
- Krisen i 30'erne.
- Besættelse og befrielse.
- Udblik til verden: Kolonialisme og 1. verdenskrig, fascisme, nazisme, kommunisme.
- Diktaturstaterne, 2. verdenskrig.

Der kan arbejdes med følgende temaer:

Samfundet og energien. Jøderne - et undertrykt folk, der ikke gik til grunde.

9. klasse 1945 til i dag

- Befrielsen
- Marshallhjælp
- Mekanisering af landbruget
- Industrisamfund
- Velfærdssamfundet
- Ungdomsoprør og kvindebevægelsen
- Energifikrise
- Arbejdsløshed
- Informationssamfundet
- Indvandring
- Danmark i en globaliseret verden
- Vidensalderen

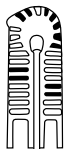
Udblik til Verden:

- Fra stålunion til EU (De europæiske fællesskabers historie)
- Den kolde krig & Atomtruslen
- Sovjetunionens opløsning
- Terror

Slutmål efter 9. klasse

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at:

- gøre rede for begivenheder og argumentere for sammenhænge fra dansk historie og sætte disse i relation til omverdenens historie

- forklare forskellige måder at organisere et samfund på og underbygge med lokale, nationale, nordiske og globale eksempler
- gøre rede for og drøfte sammenhænge mellem produktion, forbrug og ressourcer i forskellige historiske perioder
- forholde sig til eksempler på kulturmøder og kultursammenstød i dansk, europæisk og global sammenhæng

Kronologisk overblik

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at

- gøre rede for almindelige betegnelser for tidsepoker og placere dem kronologisk
- karakterisere sammenhænge mellem historiske begivenheder og den tid, som de foregår i
- indgå i diskussion om forandringer i forskellige perioders opfattelser af magt og ret, herunder regulering af forholdet mellem den enkelte og fællesskabet

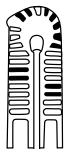
Fortolkning og formidling

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at:

- definere almindelige brugte historiske begreber
- indkredse historiske emner og temaer og indgå i dialog herom
- formulere relevante spørgsmål til emner og temaer og begrunde mulige løsningsforslag
- søge oplysninger i forskellige fremstillinger og ved hjælp af historiske begreber og metoder at bearbejde disse oplysninger

Vejledning

Historie er en integreret del af den menneskelige tilværelse, og vi er selv en del af historien. At beskæftige sig med historie er at beskæftige sig med mennesker i tid og rum til alle tider. Det betyder, at fortiden ikke kan ses løsrevet fra nutiden og fra de forventninger, vi nærer til fremtiden.

Historie- og kulturbevidsthed

Historiebevidsthed indeholder tre elementer: Nutidsforståelse, fortidsfortolkning og fremtidsforventning, og det handler om samspillet mellem disse tre elementer. Når vi vælger at bruge ordet historiebevidsthed, er det et udtryk for, at vi ikke kun betragter historieundervisningen som en slags turistudflugt til fortiden. For den grundtvigske bevægelse var historien den kilde, hvorfra nutidens mennesker skulle forme fremtiden. Vi kan ikke begribe vores nutid uden at forstå vores fortid, og hvis vi ikke kan begribe vores nutid, kan vi ikke have visioner og begrundede forventninger om fremtiden. At styrke elevernes historiebevidsthed indebærer derfor, at hver af de tre elementer udvikles og nuanceres.

Vægtningen af historiebevidsthed har en række konsekvenser for forståelsen af historiefaget og for undervisningens dannelsesmæssige funktioner. Vi betragter historiefaget som et af de bærende fag i dannelsen af demokratisk og social bevidsthed. Til denne dannelse hører, at historiebevidsthedsbegrebet inddrages som noget centralt i undervisningen, og det drejer sig både om elevernes egne og om andres forståelser, tolkninger og forventninger. Undervisningen bør afspejle det demokratiske samfund, og derfor bør den indeholde en samtale mellem forskellige opfattelser af den nutidige, fortidige og fremtidige virkelighed. Det betyder ikke, at alle tolkninger og opfattelser er lige gyldige. Der er visse fagligt begrundede rammer for, hvilke tolkninger og opfattelser der kan fremsættes med gyldighed.

Kronologi

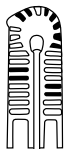
Vi opfatter vores liv som organiseret i tid. Dette er måden, hvorpå vi skaber orden i vores tilværelse. Begivenheder, forandringer og historiske forløb sættes i relation til hinanden, når vi vil have overblik. Derfor skal undervisningen organiseres i en overvejende kronologisk form, og eftersom vi anser dansk historie som det centrale omdrejningspunkt for elevernes dannelse, fortælles og arbejdes der fortrinsvis med Danmarkshistorien fra de ældste tider til nutiden. Historiefagets særlige aktiviteter

De følgende formidlingsformer er af særlig betydning for historiefaget og samtidige erkendelsesformer. De har hver deres sprog og har ganske særlig betydning, fordi eleven i alle tre tilfælde både kan være afsender og modtager af et budskab.

Eleven kan være den, der skaber en historisk fortælling. Og eleven kan være den, der lytter til lærerens eller andre elevers fortælling. Eleven kan være museumsgæst, som modtager museets budskab om historiske begivenheder og samfundsforhold. Eleven kan være den, der søger at rekonstruere historiske genstande og afprøver dem, eller som sammen med andre skaber historiske situationer. Og eleven kan iagttage historiske rekonstruktioner eller situationer, som giver indsigt i andres fortolkning af fortiden, forståelse af nutiden eller forestillinger om fremtiden.

Den historiske fortælling

Den historiske fortælling er en vigtig måde at opnå erkendelse på. Indlevelse og kreativ tænkning bærer den historiske fortælling frem. Valget af begivenheder og den måde de sammenkædes på,

er udtryk for en tolkning af historien. Fortællingen baseres på indsigt i det historiske indhold, indlevelsessevne, fantasi og en interesse i at give fortællingen mening.

Det er et særkende ved den historiske fortælling at:

- den bygger på faglig indsigt i historien.
- den har et kronologisk forløb, hvor fortælleren har valgt en begyndelse, et forløb og en afslutning, som samler beskrivelser og forklaringer.
- dens personer giver udtryk for følelser, behov og værdier gennem deres tanker og handlinger og deres indbyrdes relationer.
- fortælleren har et engagement og en interesse, som sætter sig igennem i fortællingen.
- den har som mål at skabe mening og betydning hos tilhøreren.
- fortællingen skal munde ud i en samtale.

Rekonstruktion af historiske redskaber og situationer

Eleverne kan bl.a. eksperimentere med at karte og spinde uld og snitte skeer eller legetøj i træ, og de kan tillave og smage mad, som man spiste dengang. Ved at rekonstruere produktionsprocesser kan elever erkende, at pølser og frosne kyllinger ikke blot ligger i butikkerne, men at de er et resultat af en proces. Fremstillingsprocessen er på mange måder anderledes i dag, men det er en proces, som det enkelte menneske stadig selv kan gennemføre.

Redskaber af jern, ben eller træ har været tilpasset særlige formål. De fremstilles måske ikke længere, og eleverne kan erfare, at behov og samfundsmæssig udvikling indvirker på hinanden. Der er tale om både kontinuitet og forandring. Smørkernen af træ er udgået, mens den særlige nordiske kniv stadig anvendes, fremstilles og udvikles.

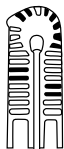
Når eleverne rekonstruerer redskaber og arbejdsprocesser, kan de identificere sig med fortidens mennesker, som fremstillede lignende ting. De har mulighed for at se deres tilværelse og alt, hvad de omgiver sig med, i et historisk perspektiv. I en alsidig og differentieret undervisning har disse aktiviteter betydning på alle klassetrin. Når eleverne skal rekonstruere en historisk situation, er det ikke givet, at der altid skal lægges vægt på at genskabe redskaber eller produkter på samme måde, som man gjorde i fortiden.

Længere historiske udviklingsforløb kan med fordel rekonstrueres i et procesorienteret forløb.

Oversigt over mulige museer og udstillingscentre

De historiske museer og centre i Odense og omegn giver gode muligheder for oplevelser, der kan bearbejdes i historieundervisningen. Her kan eleverne se originale genstande fra fortiden på nært hold.

- **Bymuseet Møntergården** består af huse fra 1500-tallet til i dag. Udstillinger om Odense i vikingetid og middelalder. Interiør fra 1600- og 1700-tallet. Fotos og film fra midten af

forrige århundrede og frem til 1970-erne. Magasiner med genstande fra dagliglivet i middelalderen til i dag.

- **Tidens Samling** har skiftende udstillinger og effekter fra forrige århundrede til i dag.
- **Den Fynske Landsby** er frilandsmuseum med ca. 20 landbygninger fra 1700- og 1800-tallet. I landsbyen er der skiftende værkstedsaktiviteter. Der findes en lang række undervisningsmaterialer på skolens bibliotek. Husene kunne danne ramme om elev- og lærerproducerede historiske fortællinger. Museet tilbyder afvikling af emne eller temadage. En del af de historiske rekonstruktionsmuligheder kan ligeledes afvikles her.
- **Fyns Kunstmuseum** tilbyder omvisninger og undervisningstilbud med udgangspunkt i museets malerisamling.
- **Lokalarkiverne** kan bruges af både elever og lærere til udlån af materialer. Men alle de små lokalarkiver drives af frivillige, så åbningstider er meget forskellige. Skolens bibliotek har en oversigt over de forskellige arkiver.
- **Jernalderlandsbyen i Næsby** kan besøges efter aftale. Der er ofte lang ventetid på besøg, der indeholder længerevarende ophold.
- **Odense i middelalderen** – se "*Guide til Odense i middelalderen*". De forskellige klostre kan dog kun besøges udefra. Alle museerne har skiftende undervisningstilbud i en særskilt folder udsendt til skolerne hvert halvår.
- **Sct. Knuds kirke** og kælder, hvor man kan bestille rundvisning.
- **Ladbyskibet**
- **Odense Bunkermuseet**

Historiefagets undervisningsmaterialer

Undervisningen i faget er i sit udgangspunkt problemorienteret og omfatter brede kundskabsområder. Det betyder, at det ikke blot er læreren, men også eleverne, der skal have adgang til fagets undervisningsmaterialer. Eleverne får brug for på egen hånd og i samråd med læreren at kunne vælge og indsamle egnede materialer.

Elevfremstillede materialer og produkter

Materialer og produkter, der er fremstillet af elever, er vigtige undervisningsmaterialer i en historieundervisning, der inddrager eleverne i hele arbejdsprocessen, dvs. valg af indhold, problemformulering, indsamling af informationsmateriale, bearbejdning og formidling. Der kan være tale om rekonstruktioner og håndværksmæssige udtryk, rekonstruerede historiske miljøer, plancher, interviews, historiske fortællinger, dramaer, tegneserier, videooptagelser mv. Alle disse produkter er mere end slutprodukter. Andre elever forholder sig til dem i undervisningssituationen, og de kan indgå i et fagligt eller tværfagligt forløb på et senere tidspunkt.